

بررسی روند میزانهای اشتغال و بیکاری زنان کشور

«براساس اطلاعات حاصل از سرشماریها»

شیدا بامداد^۱

مقدمه

از اوایل قرن حاضر جهان با پدیده اجتماعی - اقتصادی نوینی تحت عنوان مشارکت زنان در مشاغل خارج از خانه مواجه شده است. این پدیده جدید دستاورد تغییر و تحولات اساسی در مولفه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جامعه بشری در دو قرن اخیر است. تا پیش از انقلاب صنعتی اروپا، زنان نقش مهمی در بازار کار نداشته و اکثر آنان در خانه یا مزارع کار می‌کردند. وقوع انقلاب صنعتی موجب شد که زنان به صورتی فعال در مشاغل خارج از خانه حضور یابند و پس از آن جذب سریع و وسیع آنان در بازار کار نظام سرمایه داری افزایش یافت. پیشرفت تکنولوژی، رشد بخش خدمات، گسترش شهرنشینی، عمومیت یافتن تحصیلات، قوانین جدید دولتها و ... امکانات بیشتری را برای کار زنان فراهم ساخت. بطوری که امروز سهم زنان در جمعیت شاغل جهان حدود ۳۵ درصد است. پدیده اشتغال زنان در کشورهای در حال توسعه از زمان جنگ جهانی دوم به بعد نمایان شد در حالی که این امر در کشورهای صنعتی قدمتی قریب به یک قرن دارد. «زنان در بازار کار ایران صد سال بعد از زنان در جوامع صنعتی جهان، حضور یافتند» [۱]

در کشورهای در حال توسعه، زنان فرصتهای شغلی کمتری دارند و غالباً در بخش غیررسمی و بدون دریافت دستمزد به کار مشغول هستند و به همین دلیل در ارقام و جداول آماری سرشماریها به عنوان «جمعیت شاغل» قلمداد نمی‌شوند و نهایتاً در جمعیت غیرفعال شمارش و اندازه‌گیری می‌شوند. [۲]

---

۱ - شیدا بامداد کارشناس ارشد جمعیت‌شناسی است.

تحقیقات موردی و آمارگیری نمونه ای فراوانی نشان دهنده نقش بسیار اساسی زنان کشور مادر تولیدات کشاورزی و صنایع دستی و خانگی است. آنان ساعتهای طولانی در روز کار می‌کنند لیکن با تعریف قراردادی مرکز آمار ایران در سرشماریهای انجام شده، اصولاً در آمارهای ملی شمارش نمی‌شوند. «آمارهای رسمی کشور نشان می‌دهد که بخش عظیمی از زنان روستایی در کشور، زنان غیر فعالند به عبارت دیگر به حساب آوردن نسبت زیادی از آنان به منزله «خانه دار» با واقعیت جامعه روستایی ما قابل انطباق نیست.» [۳] بدین ترتیب وقتی از میزانهای فعالیت با میزانهای اشتغال زنان کشور براساس اطلاعات سرشماریها سخن می‌گوییم، شاخص‌های ارائه شده به ویژه در مورد زنان روستایی کشور بسیار کمتر از واقعیت عینی بیان کننده شرکت زنان در نیروی کار می‌باشند.

میزانهای اشتغال زنان و تغییرات آن:

کارشناسان وضعیت اشتغال زنان را به دو طریق مشخص می‌کنند: یکی نسبت زنان شاغل به کل شاغلان (سهم زنان در نیروی کار) و دیگری نسبت زنان شاغل به کل زنان دهساله و بیشتر (میزان اشتغال زنان).

نتایج سرشماریهای عمومی نفوس و مسکن سالهای ۱۳۳۵ تا ۱۳۷۵ نشان می‌دهند که نسبت زنان شاغل به کل شاغلان کشور در سالهای ۱۳۳۵، ۱۳۴۵، ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ به ترتیب ۹/۷ درصد، ۱۳/۳ درصد، ۸/۹ درصد و ۱۲/۴ درصد بوده است. گزارشات توسعه انسانی سازمان ملل نشان می‌دهند که سهم زنان در نیروی کار نه تنها در کشورهای توسعه یافته، بلکه حتی در کشورهای در حال توسعه نظیر هند و پاکستان از سهم زنان شاغل در نیروی کار کشور ما بالاتر است.

بررسی میزان اشتغال زنان و تحولات آن در کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی با استفاده از اطلاعات مندرج در جدول ۱، بیانگر کاهش این شاخص طی سالهای ۱۳۳۵ تا ۱۳۷۵ است. این روند با روند تغییرات میزان اشتغال جمعیت مردان و زنان هم‌هنگی کامل دارد.

جدول ۱- میزان اشتغال زنان ده ساله و بیشتر کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی
۱۳۳۵-۷۵

شرح	۱۳۳۵	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵
کل کشور	۹/۱	۱۱/۴	۱۰/۸	۶/۱	۷/۹
مناطق شهری	۹/۲	۹/۶	۸/۵	۵/۹	۷/۱
مناطق روستایی	۹/۲	۱۲/۷	۱۳	۶/۴	۹/۱

بر مبنای داده‌های سرشماری ۱۳۳۵، میزان اشتغال زنان کشور ۹/۱ درصد بوده است پس از گذشت سی سال و در اولین سرشماری پس از انقلاب اسلامی به ۶/۴ درصد می‌رسد و در سال ۱۳۷۵، رقم ۷/۹ درصد را تجربه می‌کند. بطوری که داده‌های آماری جدول ۱، نشان می‌دهد تغییرات میزان اشتغال زنان در کشور و مناطق شهری طی سالهای ۱۳۳۵ تا ۴۵ مثبت بوده است ولی پس از آن شاهد افت این میزان می‌باشیم. در مناطق روستایی این کاهش، پس از سرشماری سال ۱۳۵۵ رخ داده است. مهمترین علل این تغییر را می‌توان در جوانتر شدن ساختار سنی جمعیت، اشتغال به تحصیل جمعیت قابل ملاحظه‌ای از زنان در مقاطع مختلف تحصیلی ابتدا در شهرها و سپس در مناطق روستایی، افزایش بیکاری، رکورد صنایع دستی و فعالیتهای کشاورزی جستجو نمود. علاوه بر همه اینها تعطیلی بسیاری از کارخانجات و مراکز اقتصادی در سالهای پس از پیروزی انقلاب و تنگناهای اقتصادی ناشی از جنگ تحمیلی باعث گردید تا میزان اشتغال زنان و نیز مردان در سال ۱۳۶۵، کاهش عمیقی را تجربه نماید. داده‌های سرشماری ۱۳۷۵ نشانگر افزایش میزان اشتغال زنان چه در مناطق شهری و چه در مناطق روستایی نسبت به سال ۱۳۶۵ است.

توزیع زنان شاغل در بخش‌های عمده فعالیت

از نظر تاریخی، افزایش سهم صنایع در کل محصول ناخالص داخلی و اشتغال، با افزایش

یافتن درآمد سرانه و متناظر با آن افت سهم کشاورزی، از مستندترین واقعیت‌های مربوط به توسعه می‌باشند. بر مبنای این فرآیند تغییر ساختاری در کشورهای توسعه یافته، بخش کشاورزی جای خود را به صنعت واگذار نمود. با افزایش تولید و ارتقاء سطح درآمدها، تقاضا برای خدمات فزونی گرفت و به تبع آن فعالیتهای مربوط به خدمات توسعه پیدا کرد و در نتیجه این بخش درصد قابل ملاحظه‌ای از نیروی کار در این کشورها را به خدمت گرفت. و این در حالی است که در کشورهای در حال توسعه، بخش صنعت برخلاف انتظار رشد نیافت و در جذب نیروی مازاد بخش کشاورزی به لحاظ محدودیت ظرفیت، ناکام ماند و به راحتی جای خود را به بخش خدمات داد.

بررسی ساختار اشتغال بر مبنای بخشهای عمده فعالیت در ایران بیانگر عدم توانایی بخش صنعت در جذب مازاد نیروی کار کشاورزی و گسترش زمینه‌های ایجاد اشتغال بوده است و این در حالی است که بخش خدمات بدون داشتن ارتباط ارگانیکی با سایر بخشهای اقتصاد توانسته است نسبت به سایر بخشهای عمده فعالیت، تقاضای بیشتری برای نیروی کار از خود نشان دهد. بنابراین انتظار می‌رود که توزیع شاغلان زن در بخشهای عمده فعالیت با تحولات توزیع کل شاغلان (مرد و زن) در بدنه اقتصاد کشور هماهنگ باشد.

داده‌های آماری نشان می‌دهند که سهم بخش کشاورزی از اشتغال زنان طی سالهای ۱۳۳۵ تا ۱۳۷۵ با کاهش مواجه بوده است بطوریکه از ۲۵ درصد در سال ۱۳۳۵ به ۱۶/۷ درصد در سال ۱۳۷۵، تنزل یافته است. (جدول ۲)

سهم بخش صنعت در فاصله سال ۱۳۳۵ تا حوالی ۱۳۵۵ افزایش داشته است ولی پس از آن با خروج قریب به چهارصد هزار نفر از شاغلان این بخش، سهم آن از ۵۳/۸ درصد به ۲۲/۹ درصد در سال ۱۳۶۵ رسیده است.

طی ده سال ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۵، بدنبال رونق نسبی اقتصادی در بخش صنایع و با افزایش ۳۷۰ هزار نفر به شاغلان این بخش، سهم آن در کل اشتغال زنان به ۳۴/۵ درصد رسیده است. همانطور که پیش از این گفته شد سهم بخش خدمات از سال ۱۳۳۵ تا ۱۳۵۵ با نوسانات اندکی از ۲۵/۴ درصد به ۲۶/۲ درصد رسید و از سال ۱۳۵۵ تا ۱۳۷۵ با افزایش محسوس و جذب بیشترین تعداد شاغلان به ۴۵/۸ درصد از سهم کل شاغلان زن در سال ۱۳۷۵ رسید.

بدین ترتیب داده‌های سرشماری ۱۳۷۵ نشان می‌دهند که زنان بیش از همه در بخش خدمات متمرکز هستند. پس از آن بخش صنعت و سپس کشاورزی بیشترین جمعیت زنان شاغل را در خود جای داده است. از جمله مسائل قابل توجه ناچیز بودن سهم زنان در زیربخشهای بخش صنعت به جز زیر بخش تولیدات صنعتی است. بطوری که از ۶۰۹۰۴۶ نفر شاغلان بخش صنعت، ۵۸۳۱۵۶ نفر زن در تولیدات صنعتی اشتغال دارند که عمدتاً شامل صنایع قالی‌بافی و گلیم‌بافی است. همچنین در زیربخشهای بخش خدمات، زنان عموماً در بخش خدمات اجتماعی شامل حرفه‌های معلمان، مدرسان، پزشکان و پرستاران و ... اشتغال دارند.

جدول ۲- توزیع زنان شاغل ۱۰ساله و بیشتر در بخشهای عمده فعالیت: ۱۳۳۵-۷۵

۱۳۵۵		۱۳۴۵		۱۳۷۵		بخشهای عمده فعالیت
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۰۰/۰	۱۲۱۲۰۲۰	۱۰۰/۰	۹۰۹۹۸۳	۱۰۰/۰	۵۷۳۳۳۵	جمع
۱۸/۸	۲۲۷۹۳۵	۲۲/۳	۵۰۸۸۰۱	۲۵/۰	۱۴۳۲۳۱	کشاورزی
۵۳/۸	۶۵۲۱۰۷	۵۶/۳	۵۱۱۹۷۰	۴۸/۸	۲۷۹۹۱۹	صنعت
۲۶/۲	۳۱۷۱۵۲	۱۹/۹	۱۸۱۴۴۹	۲۵/۴	۱۴۵۳۷۵	خدمات
۱/۲	۱۴۸۲۶	۱/۵	۱۳۳۳۶	۰/۹	۴۸۲۰	طبقه‌بندی نشده

۱۳۷۵		۱۳۶۵		بخشهای عمده فعالیت
درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۰۰/۰	۱۷۶۵۴۰۲	۱۰۰	۹۷۵۳۱۰	جمع
۱۶/۷	۲۹۴۴۶۵	۲۶/۵	۲۵۹۰۳۰	کشاورزی
۳۴/۵	۶۰۹۰۴۶	۲۲/۹	۲۲۲۸۹۵	صنعت
۴۵/۸	۸۰۹۴۵۰	۴۵/۹	۴۴۷۸۶۱	خدمات
۳/۰	۵۲۲۲۰	۴/۷	۴۵۵۲۴	طبقه‌بندی نشده

بیکاری زنان و عوامل آن:

بیکاری در ساده‌ترین مفهوم خود از رشد نسبتاً کند تقاضای نیروی کار به ویژه در بخش

صنعتی مدرن و کشاورزی سنتی و رشد سریع عرضه نیروی کار که به ویژه حاصل سطح بالای مهاجرت و رشد سریع جمعیت است ناشی می شود.

بیکاری در کشورهای در حال توسعه بیشتر گریبانگیر جوانان، کسانی که برای نخستین بار جویای کارند، زنان و افراد نسبتاً تحصیلکرده تر است. طیف وسیعی از بیکاری در شهرها شکل گرفته است که جدا از کمبود فرصتهای شغلی به توقعات فزاینده و بسیار بالای شغلی به ویژه در میان جوانان تحصیلکرده مربوط می شود.

اگر به بیکاری به عنوان یک پدیده عام نگاه شود عواملی مانند انگیزه ها، طرز تفکرات و موانع فرهنگی که ماهیتاً خود را در قبال دستیابی زنان به اشتغال نشان می دهند باید به عوامل بیکاری زنان افزوده شوند. روشن است در جایی که اکثریت زنان شاغل نباشند و کیفیت و تنوع مشاغل موجود به هر دلیل دور از دسترس آنها قرار گرفته باشد، در جستجوی کار بودن نیز وجود نخواهد داشت و به همین سبب به نظر می رسد ابعاد بیکاری زنان عمیقتر از آن است که بوسیله اعداد و ارقام بیان شود.

میزانهای بیکاری زنان کشور و تغییرات آن

جدول شماره ۳، نشان دهنده میزان بیکاری زنان کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی طی سالهای ۱۳۳۵ تا ۱۳۷۵ است. چنانچه ملاحظه می شود میزان بیکاری زنان تا سال ۱۳۶۵ در کشور، افزایش داشته است، منتها آهنگ این افزایش در نقاط شهری و روستایی متفاوت بوده است.

جدول ۳- میزانهای بیکاری زنان کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی: ۱۳۳۵-۷۵

شرح	۱۳۳۵	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵
کل کشور	۰/۴	۹/۰	۱۶/۳	۲۵/۴	۱۳/۳
مناطق شهری	۰/۷	۳/۸	۶/۰	۲۹/۱	۱۲/۵
مناطق روستایی	۰/۲	۱۱/۵	۲۱/۶	۲۰/۶	۱۴/۴

تا سال ۱۳۵۵، میزان بیکاری زنان با شدت قابل توجهی به ویژه در مناطق روستایی افزایش یافته است، به نظر می رسد مهمترین علت آن همانطور که پیش از این گفته شد رکود صنایع دستی در کشور باشد که عمده کارکنان آن زنان روستایی بوده اند.

طی سالهای ۱۳۵۵ تا ۱۳۶۵ میزان بیکاری زنان در مناطق شهری افزایش چشمگیری را نشان می دهد بطوریکه از ۶ درصد در سال ۱۳۵۵ به ۲۹/۲ درصد در سال ۱۳۶۵ رسیده است. افزایش بیکاری زنان در شهرها در طی سالها را می توان تا حدی با عوامل زیر مرتبط دانست:

- عدم انطباق بازار و نیازهای آن با عرضه نیروی کار زنان بدون تخصص
- رکود و تعطیلی بسیاری از کارخانجات و موسسات بخش خصوصی
- وجود گرایشهای منفی و بعضا محدودیتهایی بر سر راه اشتغال زنان از سوی دولتها و سیاستگذاران در سالهای نخستین پس از انقلاب اسلامی
- آسیب پذیری بیشتر زنان شاغل که با پدید آمدن دگرگونیهای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و ... در معرض بیکاری قرار می گیرند.

- تبعیت ساخت سنی بیکاران از روند رو به رشد جمعیت که در نتیجه بالا رفتن میزانهای زاد و ولد در سالهای گذشته و مهاجرتها، هجوم خود را بر بازار کار آشکار ساخته است.

طی سالهای ۷۵-۱۳۶۵ میزان بیکاری زنان کشور از ۲۵/۴ درصد به ۱۳/۳ درصد کاهش یافته است. از عمده ترین علل آن، بالا رفتن اشتغال به تحصیل زنان در سطوح عالی بویژه در شهرها از یک سو و احتمالاً قوی نبودن انگیزه زنان برای اشتغال و نیز به دست آوردن شغل مناسب بخصوص برای انبوه زنان و دختران دیپلمه ای است که در زمان سرشماری خود را خانه دار معرفی نموده اند.

ساختار سنی زنان بیکار در سرشماری ۱۳۷۵:

مطالعه ساخت سنی بیکاران موید این نکته است که بیشترین تقاضای کار در گروه سنی ۱۵-۱۹ ساله (حدود ۳۴/۸ ساله) و ۲۰-۲۴ ساله (حدود ۲۹/۷ درصد) وجود دارد. بعد از گروه سنی ۲۰-۲۴ ساله افت شدیدی در تقاضای ورود به بازار کار مشاهده می شود که ناشی از تصمیم گیریهای فردی، علایق شخصی و مشکلات خانوادگی ازدواج و بچه داری و ... است که انگیزه کار کردن را نزد زنان کاهش می دهد.

جدول ۴- توزیع سنی زنان بیکار کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی: سرشماری ۱۳۷۵

مناطق روستایی		مناطق شهری		کل کشور		گروه‌های سنی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۰۰/۰	۱۲۸۴۶۵	۱۰۰/۰	۱۴۱۵۹۴	۱۰۰/۰	۲۷۱۵۶۵	جمع
۲۱/۹	۲۸۱۲۲	۵/۰	۷۱۵۲	۱۴/۲	۳۵۸۳۰	۱۴ - ۱۰
۳۸/۰	۴۸۸۱۵	۳۱/۸	۴۵۰۳۹	۳۴/۸	۹۴۴۵۳	۲۹ - ۱۵
۲۴/۹	۳۱۹۸۷	۳۴/۱	۴۸۳۶۱	۲۹/۷	۸۰۵۷۶	۲۴ - ۲۰
۸/۲	۱۰۵۸۰	۱۴/۶	۲۰۷۲۵	۱۱/۶	۳۱۳۷۰	۲۹ - ۲۵
۴/۶	۶۸۴۸	۱۰/۲	۱۴۶۵۴	۷/۶	۲۰۴۲۷	۴۴ - ۳۰
۱/۳	۱۸۴۰	۲/۹	۴۰۳۵	۲/۲	۵۸۶۰	۶۴ - ۴۵
۱/۰	۱۲۷۲	۰/۱	۱۶۰۳	۱/۱	۲۸۸۵	۶۵ ساله و بیشتر
۰/۰	۱	۰/۰	۳۳	۰/۰	۳۴	نامشخص

وضعیت سواد زنان بیکار کشور در سرشماری ۱۳۷۵:

مقایسه سطح سواد در میان زنان بیکار کشور حاکی از آن است که حدود ۸۸ درصد زنان جویای کار در کل کشور باسواد و بقیه بی‌سواد بوده‌اند. نسبت باسوادی بیکاران در نقاط شهری در مقایسه با نقاط روستایی به مراتب بیشتر است. از زنان جویای کار با سواد شهری ۵۴/۵ درصد دارای تحصیلات متوسطه و حدود ۱۴ درصد آنها بالاتر از دیپلم هستند. قریب ۱۹۱۵۸ زن فارغ‌التحصیل دانشگاهی در سال ۱۳۷۵ خود را جویای کار معرفی نموده‌اند. جدول شماره ۵ وضعیت سواد و سطوح آن را در نزد زنان بیکار کشور در مناطق شهری و روستایی در آبان ماه ۱۳۷۵ نشان می‌دهد.

بنابراین نتایج سرشماری ۱۳۷۵ بیانگر آن است که بیش از ۸۷/۹ درصد بیکاران باسواد زن بوده و ۸۵ درصد آنان زیر ۲۵ سال سن دارند. همچنین در مناطق شهری، ۶۵ درصد بیکاران دارای مدرک دیپلم و بالاتر هستند. پس یکی از مهمترین ویژگیهای بیکاری زنان کشور، تمرکز آن در میان جوانان دانش‌آموخته بخصوص دیپلمه‌ها است.

جدول ۵- توزیع سنی بیکاران زن کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی برحسب وضع
سواد: ۱۳۷۵

مناطق روستایی		مناطق شهری		کل کشور		وضع سواد
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۰۰/۰	۱۲۸۴۶۵	۱۰۰/۰	۱۴۱۵۹۴	۱۰۰/۰	۲۷۱۵۶۵	جمع
۱۸/۳	۲۳۵۷۴	۶/۰	۸۵۲۸	۱۲/۰	۳۲۹۴۸	بی سواد
۵۸/۴	۶۱۲۹۸	۱۴/۴	۱۹۱۶۷	۳۴/۰	۸۱۰۲۷	ابتدایی وسوادآموزی
۲۰/۵	۲۱۴۷۸	۱۶/۸	۲۲۳۴۳	۱۸/۴	۴۳۸۹۶	راهنمایی
۱۹/۰	۱۹۹۱۱	۵۴/۵	۷۲۵۱۸	۳۸/۷	۹۲۴۵۲	متوسطه
۰	۸۴	۰/۳	۴۷۴	۰/۲	۵۵۸	پیش دانشگاهی
۱/۴	۱۵۱۳	۱۳/۳	۱۷۶۵۴	۸/۰	۱۹۱۵۸	عالی
۰/۲	۲۲۸	۰/۲	۲۷۸	۰/۲	۵۰۶	غیررسمی وخصوصی
۰/۴	۳۷۹	۰/۵	۶۴۱	۰/۴	۱۰۲۰	نامشخص
۸۱/۶	۱۰۴۸۹۱	۹۴/۰	۱۳۳۰۶۶	۸۷/۹	۲۳۸۶۱۷	باسواد

یادداشتها:

- ۱- کار، مهرانگیز، زنان در بازار کار ایران، انتشارات روشنگران، ۱۳۷۳ ص ۱۰۰
- ۲ و ۳- شادی طلب، ژاله، اشتغال زنان و نقش تعاونیها، فصلنامه علوم اجتماعی شماره ۷ و ۸ ص ۱۶۳

منابع:

- ۱- اشتغال و فقر در جهانی پر آشوب، گزارش نشست کارشناسان ارشد دفتر بین المللی کار درباره اشتغال، مترجم عزیز کیاوند، وزارت برنامه و بودجه مرکز مدارک اقتصادی اجتماعی، چاپ اول ۱۳۶۵.
- ۲- بامداد، شیدا - ساختار اشتغال زنان کشور و تغییرات آن ... پایان نامه کارشناسی ارشد - دانشگاه تهران، ۱۳۷۶
- ۳- توادرو، مایکل، توسعه اقتصادی در جهان سوم، ترجمه غلامحسین فرجادی، جلد اول چاپ چهارم سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۶۹
- ۴- شادی طلب، ژاله، اشتغال زنان و نقش تعاونیها، فصلنامه علوم اجتماعی شماره ۷ و ۸
- ۵- عظیمی، حسین، مدارهای توسعه نیافتگی در اقتصاد ایران، نشرنی، ۱۳۷۱.
- ۶- کار، مهرانگیز، زنان در بازار کار ایران، انتشارات روشنگران، ۱۳۷۳.
- ۷- نشریات سرشماریهای عمومی نفوس و مسکن سالهای ۱۳۳۵، ۱۳۴۵، ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ - مرکز آمار ایران.